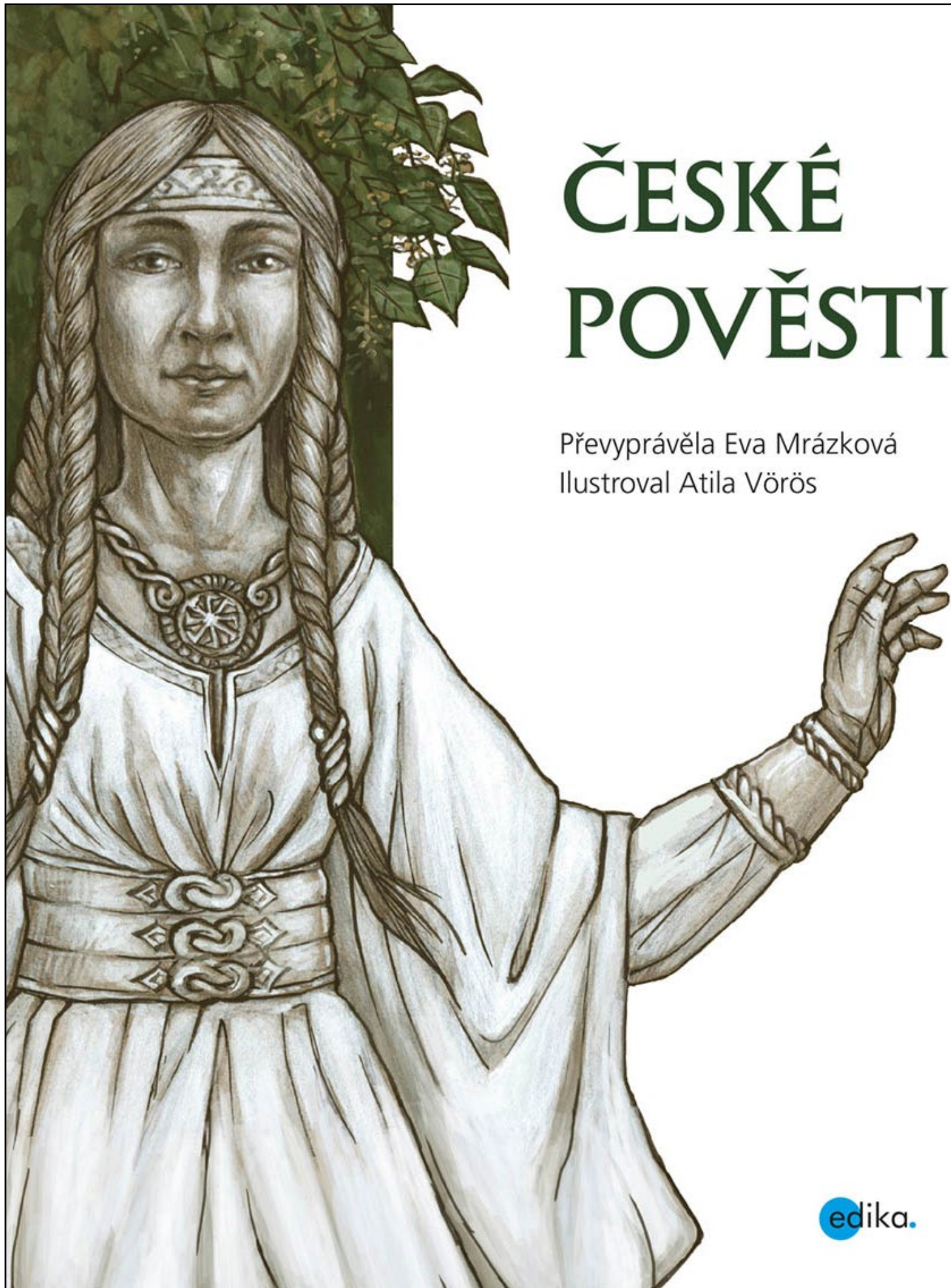

ČESKÉ POVĚSTI

Převyprávěla Eva Mrázková
Ilustroval Atila Vörös

České pověsti

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

Eva Mrázková
České pověsti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

OBSAH

O Čechovi	5
O Krokovi a jeho dcerách	19
O Bivojovi	31
O Libuši, Přemyslovi a dávných proroctvích	41
Dívčí válka	67
O Křesomyslu a Horymírovi	81
O králi Svatoplukovi	91
O králi Ječmínkovi	99
O Bruncvíkovi	109

O ČECHOVI

dávných, pradávných dobách, kam sice nesahá paměť žádného člověka, ale zmínky o nich se předávají od rodičů k dětem jako cenné bohatství, se usídlily v úrodných nížinách pod vrcholky Tater četné slovanské kmeny. Dlouho žily ve svornosti, vždyť si byly příbuzné jazykem, zvyklostmi i způsobem života. Avšak, jak to tak bývá, po časech hojnosti přicházejí horší časy. Rodiny do svého středu radostně vítaly jeden přírůstek za druhým, ale po čase si všichni uvědomili, že už je jim na společném území těsno. Záhy začaly tahanice o políčka, pastviny a nikdo si nemohl být jistý svým majetkem. A tahanice postupně přerostly v bitky... Lidé se obávali, že bojovníci z jiných kmenů napadnou hranice jejich území, vydrancují obydlí a zpusťují úrodu. Nebylo to k životu, neustále bránit své usedlosti, konejšit plačící děti a ukrývat vystrašené ženy.

Dva bratři z významného rodu, vojvodové Čech a Lech, už nechtěli, aby jejich lid musel tuto tíži déle snášet. Rozhodli se, že opustí rozbořené území a půjdou hledat zemi, kterou zvelebí a zabezpečí tak,

aby v ní mohli žít bez obav, co přinese zítřek. Vojvodové svolali shromáždění celého rodu, kde přednesli své rozhodnutí. Lid zprávu přijal se slzami v očích, nicméně bez námitek a s nadějí na nalezení nové vlasti. Rozloučili se se svými domovy a neotáleli s přípravami na dalekou cestu do neznáma. Neviditelným a neslyšitelným předvojem předlouhého průvodu složeného z početných rodin byli zvědové a vojáci, za nimi na koních statný,

silný a rozvážný vojvoda Čech s šedivými vlasy a vousy, následován svým bratrem vojvodou Lechem a vladyky a starosty rodů. Pak jely vozy, pod jejichž plachtami se usadily ženy, skřípění jejich kol budilo děti ze spánku a hrkání neprospívalo ztuhlým údům starců a stařen. Pasáci hnali stáda dobytka, co chvíli odbíhali za zaběhnutou ovečkou nebo nešťastně kvičícím ztraceným selátkem; celý průvod pak uzavíral zase vojenský oddíl. Cesta byla úmorná, děti poplakávaly, dobytek často kvičel bolestí a útrapami, koně nespokojeně frkali, ale lidé odhodlaně postupovali dál a dál.

Vypravili se na západ. Nejprve projížděli územím, kde potkávali příbuzné rody. Míjeli bezútesné rozvaliny domů, úkosem pohlíželi na zpustošené pozemky a v uších jim zněl nářek a stesky strádajících lidí. Pokračovali dál a zbídačenou zemi nechali za zády. Přebrodivi řeku Odru, vystoupali do vysokých kopců a ocitli se v horách. Cesta byla náročná – šplhali se

do vysokých kopců, prodírali se bažinami, prosekávali se křovisky a zaplé-
tali se do hustých travin. Navečer vždycky zapalovali vysoké vatry a při-
kládali až do rozbřesku, jednak pro zahřátí unavených těl, ale především
chtěli zaplašit divokou lesní zvěř. Za horami už žilo méně lidí, zato byli di-
vočejší a bojovnější, takže o různé potyčky a šarvátky nebyla nouze.

Vyčerpaní poutníci přešli velkou řeku Labe a po čase se dotrmáceli
k dalšímu širokému toku. Po zdolání řeky Vltavy už byli všichni na pokraji
svých sil.

„Zastavme! Kdy už si konečně odpočineme? Už dál nemůžeme...
a brzy bude tma. Přenocujme tady!“ ozývalo se ze všech stran.

Vojvoda Čech zastavil koně, ukázal na horu tyčící se uprostřed roz-
lehlé roviny před nimi a zavolal, aby ho všichni dobře slyšeli: „Popojdeme
k této hoře a pod ní si odpočineme.“

Muži, ženy, starci, děti, dokonce i dobytčata se ztišili, obrátili oči zkašené únavou k hoře a bez dalšího reptání uposlechli příkazu svého vůdce. Lidé se pod horou s důvěrou uložili ke spánku a jejich vůdce zatím přemýšlel, jak dál. Kde hledat domov pro své blízké? Kterým směrem se vypravit? Kde si postavit příbytky, zorat pole a zasít obilí? Zamyšlený Čech dlouho seděl sám u vyhasínajícího ohně a hledal odpovědi na svoje otázky. Před rozbřeskem se vydal k hoře.

„Rozhlédnu se po kraji a ujasním si, kterým směrem se vydáme,“ pomyslel si Čech a prodíral se trnitým porostem na úbočí hory. Nestoupal dlouho, protože hora nebyla příliš vysoká. Čech jejího vrcholu dosáhl, právě když první sluneční paprsky prozářily ustupující noční šero. Vydýchal se, protáhl šíji a rozhlédl se po kraji. A radostí se mu až zatajil dech... Dole se rozkládala široká rovina ohraničená v dálce horským hřebenem.

Před ním se zelenaly šťavnaté louky, první sluneční paprsky se zatřpytily na hladinách řek, říček a bublajících potůčků, jeho oči se těšily tmavou zelení rozsáhlých lesních porostů a usmíval se, když viděl množství lesní zvěře pasoucí se na paloučcích a slyšel cvrlikání ptáků ozývající se z okolních hájů. A široko daleko nespatriil žádná lidská obydlí. Čechovy oči zářily, dech se mu prohloubil a v mysli měl jasno: „Tady jsme doma! Tady budeme žít my i naše další pokolení. Toto je kraj, který jsme tak dlouho hledali.“

Spěchal dolů, aby se podělil o radost s ostatními. A jeho lid se radoval s ním, přijal toto místo za své a plný naděje se těšil z nového domova. Lidé hned prozkoumali okolí – a potvrdilo se, že půda kolem je úrodná, jezera a řeky plné ryb, lesy a louky osídlené spoustou zvěře a ptactva. Vojvoda Čech vyzval svého bratra Lecha a ostatní vojvody a všecken lid, aby s ním vystoupali na vrchol hory a rozhlédli se po kraji.

Čech se obrátil k lidem s těmito slovy: „Naše strádání už je u konce, protože jsme našli zemi, kterou jsme tak dlouho hledali. Tady zůstaneme a postavíme obydlí. Často jsme spolu o ní snili a já jsem slíbil, že vás do ní zavedu. Podívejte se, toto je ta země zaslíbená, zvěře a ptáků plná, medem oplývající... Tato země nám zabezpečí všechno potřebné k životu a ve zlých časech nás ochrání před nepřáteli. Ale jaké dáme jméno své nové zemi?“

„Dáme jí tvoje jméno, vojvodo, budeme jí říkat po tobě – Čechy!“ navrhl jeden z jeho věrných starostů, muž s dlouhými bílými vousy, a ostatní jeho návrh nadšeně podpořili.

Dojatý vojvoda Čech poklekl a novou zemi vděčně políbil. Potom pozvedl ruku, ukázal do dálky a zvolal: „Vítej, země nám zaslíbená! Ať zde všichni žijeme ve zdraví, svornosti a bez úrazů ať se náš rod rozroste.“ Pak vynesli na horu, později nazvanou jménem Říp, dřevěné sochy bohů a obětovali jim.

A nastaly všední dny plné usilovné práce. Rozdělili si půdu a začali ji zúrodňovat. Vykáceli lesy a založili si pole, zorali je a oseli. Vedle svých políček a pastvin si postavili roubená stavení s doškovými střechami. Každý rod se staral o svoje louky a zahrady. Řeky, jezera, pastviny a lesy byly společné.

Každým rokem se jejich okrouhlé osady rozrůstaly, přibývaly nové roubenky, chlěvy i stáje. Jejich úroda byla rok od roku hojnější. Dařilo se žitu, pšenici, ječmenu, ovsu, prosu, radovali se ze zelených lánů hebkého lnu i vysokého konopí a baňatých hlaviček makovic. Také stáda dobytka byla každým rokem početnější, na zelených pastvinách si pochutnávala telátka a v ohradách se proháněla bujná hřibata.

Správou jednotlivých osad se zabývali volení starostové. Soudili rozdíly mezi lidmi a rozdělovali úkoly, které bylo zapotřebí vykonat pro blaho celé obce. Každý věděl, co má dělat. Ženy se staraly o domácnost, předly, tkaly a šily oděvy. Muži pásli dobytek, pracovali na polích a lovili zvěř v lesích.

V zimě se scházeli vedle pece. Ženy předly, muži opravovali hospodářské náčiní a zbraně. A hodně si vyprávěli. Muži se chlubili úspěchy při lovu zvěře. Často vzpomínali na svou první vlast, na šarvátky, kvůli kterým se museli vydat na dalekou cestu.

Když zima předávala vládu jaru, pak házeli do řek a potoků obraz zimy a smrti, Moranu, a zpěvem vítali líbeznou bohyni jara Vesnu.

Pak se těšili na nejdelší letní dny, na čas slunovratu. Na návrších zapalovali ohně a do daleka se nesly zpěvy a halekání mládeže. Po slunovratu úzkostlivě obhlíželi úrodu a těšili se na žně a potom na bohatou podzimní sklizeň ovoce a zeleniny.

Ve všech osadách bylo po celý rok živo a veselo. Pouze v poledne se lidé utišili – obávali se příchodu polednic, o nichž se tradovalo, že ublíží zaběhnutým dětem. Skrývali se také před škaredými ženami s velikými hlavami a obrovskými očima posílajícími na lidi divoký pláč; třásli se před jezinkami, které vylupovaly oči, a bludičkami lákajícími do močálů a bažin. Jezera a rybníky míjeli s obavami před možnými nástrahami vodníků

a vodních žínek. Nejvíc se však báli vládce hromu Peruna a jiných božstev, protože se domnívali, že oslabují jejich tělo a zatemňují mysl. Lidé si chtěli božstva naklonit, proto jim nosili dary a oběti. Ve svých obydlích uctívali bůžky postavené na čestném místě poblíž ohniště a věřili, že pokud pod pecí nebo prahem přebývá had, pak z jejich stavení štěstí neodejde.

Tak plynul rok za rokem a rod se rozrůstal. Lidé se radovali z narození nových dětí a přivítali mezi sebe další rodiny z prvotní vlasti, které sem vábily příznivé zprávy o šťastném životě v Čechách, šířící se do všech stran. Pod Řípem bylo brzy těsno. Zástupy lidí tedy postupovaly dále na sever, jih, východ i západ a zakládaly nová sídla. Lidé stavěli také hrady na obranu hranic a pro úkryt obyvatel a stád při napadení nepřátelským vojskem.

Také mladší Čechův bratr, vojvoda Lech, cítil, že se jeho početný rod na tomto místě tísnil, a rozhodl se, že se vypraví hledat nový domov na východ. Čecha i starosty Lechův záměr velmi mrzel a žádali ho, ať neodchází moc daleko. Pokud budou žít blízko sebe, mohou si navzájem pomoci, když se přizene nepřátelské vojsko.

Dojatý Lech slíbil svým blízkým: „Milí bratři, nikdy nezapomenu, že jsem z vašeho rodu. Nechci proto od vás odejít tak daleko, abyste vy nevěděli o mně a já o vás. Dám vám znamení, abyste věděli, kde se usídíme. Třetí den za svítání vyjděte na horu Říp, rozhlédněte se a uvidíte oheň a dým, který zapálím na místě, kde si já a můj rod vybudujeme nový domov.“

A jak řekl, tak se i stalo. Třetí den viděl Čech se svou družinou na východě obrovský oheň a hustý dým, takže věděl, kde má hledat svého bratra. Podle kouře a dýmu pojmenovali toto místo Kouřim a Lechův rod zde ihned započal s výstavbou velkého hradu.

O KROKOVI A JEHO DCERÁCH

Vojvoda Čech se dožil úctyhodného věku osmdesáti šesti let a po celou dobu jeho takřka třicetileté vlády v nové vlasti všude panoval řád a kázeň. Lidé byli poctiví, krádeže a loupeže považovali za nejtěžší zločin, dokonce nebylo ani zapotřebí na noc zamykat dveře příbytků.

Avšak po Čechově smrti začaly sváry a hádky, nejvíce se lidé přeli o majetek a polnosti. Protože se rozepře stupňovaly, sešla se rada starších u Čechova hrobu a hledala řešení. Rada rozhodla, že si co nejdříve najdou nového vůdce, aby dění v zemi uklidnil a nastolil opět pořádek a mír. Poradili se nejprve s Čechovým bratrem Lechem, který jim jako vhodného správce a soudce doporučil starostu mocného rodu Kroka.

Krokův hrad stál nad řekou Mží nedaleko vesnice Zbečno a lidé z okolí k němu vzhlíželi s úctou, protože si hradního pána vážili a cenili si jeho rad. Brzy byl Krok jednomyslně zvolen novým vojvodou. Slavnostní předání moci do jeho rukou a slib oddanosti všeho lidu proběhly u Čechovy mohyly.

Krok se pak po svém zvolení přestěhoval do Budče. Ve svém novém sídle soustředil nejlepší věštce a kouzelníky. Lidé obdaření věšteckými schopnostmi a využívající skrytou moc přírody se za Krokovy vlády těšili všeobecnému uznání a úctě. Krok v Budči otevřel školu, kde se žáci věnovali hlavně bohoslužbě, věštбám a kouzlům.

Samotný Krok měl věštecké schopnosti a tradovalo se, že umí rozmlouvat s bohy a žádá je o radu při všech svých důležitých vladařských rozhodnutích. Jedné tajemné letní noci, kdy na okolních kopcích plály ohně a kolem se rozléhal zpěv mladých lidí, se Krok uchýlil do hradní síně a rozkázal, aby ho tři dny nikdo nerušil. Chtěl v klidu obětovat bohům a soustředit se na jejich ponaučení o budoucnosti. Vše podstatné zaznamenal na kouscích březové kůry a uložil na tajném místě pro budoucí potřeby svých dcer. Po třech dnech svolal stařešiny rodů a sdělil jim jedno